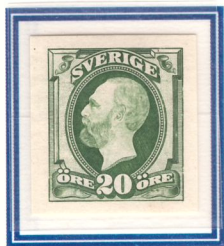

3.1.1 Koppartryck: provtryck, öresvalörer

Plåtprov typ Db

20 öre grön (e)
Mycket sällsynt

Kännetecken, typ Db:

- Porträtt i vänsterprofil
- Ramen lik 10 öre boktryck

Gravyravdrag typ G

20 öre ultramarinaktigt blå (e)
Mycket sällsynt

Kännetecken, typ G:

- Porträtt i halvprofil vänster
- Ramen lik 10 öre boktryck

Gravyravdrag typ F2

Mattblå, utan valör (e); mycket sällsynt

Kännetecken, typ F2:

- Porträtt i vänsterprofil, med finare schatteringar än i typ Db
- Ramen ofullständig

Bagges tryckeri fick redan 1885 i uppdrag att framställa märken med Oscar II:s porträtt med hjälp av koppartrycksteknik. Flera olika förslag till utformning av märkena framställdes, med variationer i både porträttet och ramens utformning, och det dröjde till 1891 innan den slutliga designen godkändes. Alla tidiga plåtprov och gravyrprov är sällsynta eller mycket sällsynta.

Plåtprov typ K

5 öre grön

10 öre karmin

20 öre blå

20 öre blågrön
Mycket sällsynt (e)

Provstämplat
Mycket sällsynt (e)

Plåtprov typ K, som även kallas "smala huvudet" eller "slokande mustaschen", framställdes i valörerna 5, 10 och 20 öre. Några av dessa plåtprov förekommer också provstämplade Stockholm 1, med en kasserad stämpel där datum inte ställts om (samtliga kända exemplar är stämplade 16/7 1886).

3.1.1 Koppartryck: provtryck, öresvalörer

Godkänd design, färgavdrag

Med övertryck "Proftryck"

Utan övertryck; **sällsynta** (e)

Vid upplappningen av de färdiga godkända tryckplåtarna gjordes färgavdrag på gulvitt papper utan vattenmärke. Arket övertrycktes med "Proftryck" i vågräta och lodräta rader för att förhindra användning till frankering, men övertrycket gjordes så glest att ca 20 märken per ark blev utan övertryck. Trots att dessa färgavdrag enligt instruktionerna skulle brännas stals några ark från tryckeriet under våren och sommaren 1891, och i några fall användes de märken som var utan övertryck för frankering. Några få brev frankerade med färgavdrag är kända i privat ägo.

Som en konsekvens av denna stöld övergick tryckeriet till att använda ett annat provtryckspapper, med kontrolltext på baksidan; se nästa blad.

Färgavdrag använt för frankering

Färgavdrag av 5 öre koppartryck som frankering på ett lokalbrev inom Göteborg, tillsammans med 5 öre koppartryck, nyans a¹. Portosatsen 10 öre motsvarar andra viktclassen. Avstämplat Göteborg LBr 9/12 1891, brevbäringsstämpel Göteborg 2 TUR 9/12. Försändelser med dessa färgavdrag är **mycket sällsynta**. (e)

3.1.1 Koppartryck: provtryck, öresvalörer

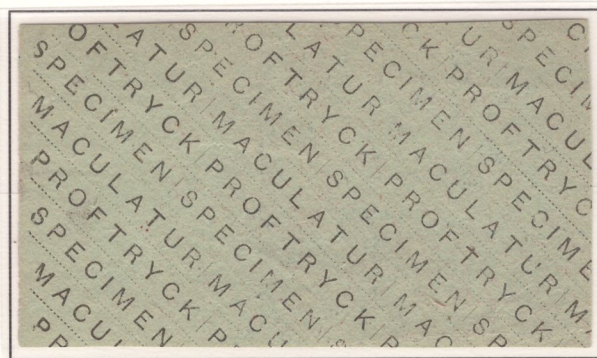
Färgavdrag på specimen-papper

Gröngrått papper (e)

Gulgrått papper

För att förhindra nya stölder av provtryck övergick man 1892 till ett papper som på baksidan har texten "SPECIMEN MACULATUR PROFTRYCK". Dessa provtryck finns på gröngrått och gulgrått papper.

Färgprov för 8 öre

Matt gulorange; sällsynt

Som en del av processen att välja färg till den planerade nya valören 8 öre trycktes olika färgprover med plåtar som använts till 5 öre koppartryck. Sådana färgprov förekommer sällsynt på privat hand.

3.1.2 Koppartryck: provtryck, 1 krona

Gravyrprov, typ H

Kännetecken, typ H:

- Porträttet i vit oval
- Skuggning runt porträttet når fram till ovalen
- Bottenmönster och form på 1:an avviker från slutlig design

Mattorange - ljusblå
Mycket sällsynt (e)

Gravyrprov, typ Lb

Kännetecken, typ Lb:

- Porträttet i färgad oval
- Skuggning både vågräta och sneda streck
- Bottenmönster och form på 1:an avviker från slutlig design

Orange - mörkbrun
Mycket sällsynt (e)

Plåt- och färgprov, typ N

Rödbrun - blågrå

Mattblå - mattorange

Matt rödaktigt orange - ultramarinaktigt blå

Provtryck av enbart porträttet

Arbetet med att ta fram ett märke med Oscar II:s porträtt i valören 1 krona började redan 1891, men det dröjde till 1898 innan man nådde fram till ett godkänt förslag. Relativt snart bestämdes att märket skulle vara tvåfärgat och i samma format som öresvalörerna, men flera utformningar av ramen provades, med variationer i bl a designen av ovalen, siffran 1, och bottenmönstret. Gravyrprov av typerna H och Lb, som visas i detta exponat, är **mycket sällsynta** på privat hand. Provtrycken av typ N förekommer i några olika färgkombinationer, och två av dessa är även kända med porträttet omvänt.

3.1.2 Koppartryck: provtryck, 1 krona

Godkänd design, plåt- och färgprov typ P

Karminrosa -
(orangeaktigt) gul

Orange -
(grönaktigt) blå

(Orangeaktigt) gul -
blå

Brun - blå

Matt gul - svart

Olivgul - matt röd

Grönaktigt blå - svart

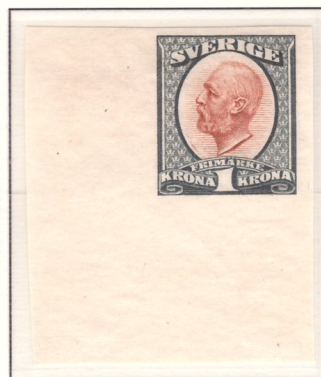
Matt grönaktigt blå
- svart

Matt (grönaktigt) blå
- röd

Ljusblå - brunaktigt röd

(Grönaktigt) grå -
(rödaktigt) brun

Gravyren av typ P godkändes i december 1898. Därefter framställdes plåtprover av denna typ i fler än trettio olika färgkombinationer innan färgerna för det utgivna frimärket slutligen fastställdes. På detta och de två följande bladen visas 31 olika färgprover.

3.1.2 Koppartryck: provtryck, 1 krona

Godkänd design, plåt- och färgprov typ P

Gulorange -
brunaktigt karmin

Mattorange - brun

Mattorange - blå

Mattorange - svart

Gulbrun - gråblå

Mörkt gulbrun -
svartbrun

(Ultramarinaktigt) blå - (olivaktigt) gul

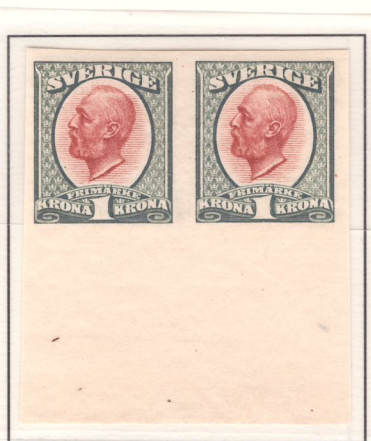

(Ljus)blå - brun

De åtta färgprover av typ P som visas ovan anges i SFF:s Oscars-handbok som endast kända i Postmuseums samlingar, men åtminstone **enstaka exemplar är kända på privata händer**.

Brunkarmin -
grönaktigt grå
(illustrerat i Post-
ryttaren 2007)

Gröngrå - brunaktigt röd

Gulbrun - blågrå

Karminbrun -
olivaktigt gul

I nyförvärv som gjorts till Postmuseum efter Oscars-handbokens publicering 1985 har tidigare okända färgkombinationer upptäckts. De fyra färgprover som visas närmast ovan är färgkombinationer som inte finns omnämnda i handboken, och som därför **sannolikt är sällsynta**; ett av dem finns illustrerat i Postmuseums årsbok Postryttaren 2007.

3.1.2 Koppartryck: provtryck, 1 krona

Godkänd design, plåt- och färgprov typ P

Karminrosa -
(ultramarinaktigt) blå

Karminrosa - gråblå

Karminrosa -
blåaktigt grå

Mörkt karminrosa -
svart

Röd - gråsvart

Ljus karmin - gråsvart

Mörk karmin - svart

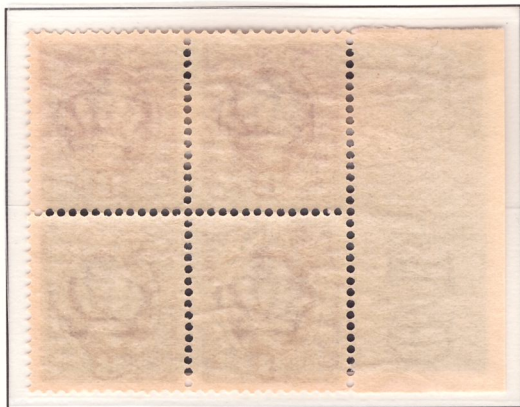

Karminrosa - gråsvart
(färger valda till det utgivna märket)

Ett antal olika färgkombinationer i närliggande nyanser på temat "ramen i rött - porträttet i blått, grått eller svart" provades innan färgerna för det utgivna märket valdes slutgiltigt.

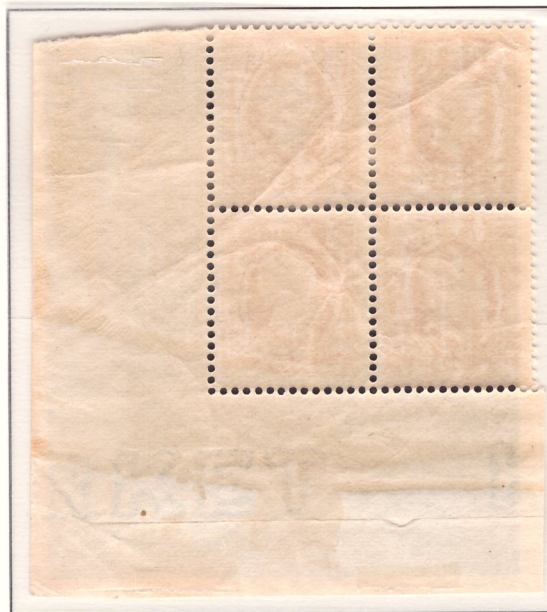
3.1.3 Koppartryck: produktionsteknik

Tryckteknik, papper och vattenmärke

K-papper, med vattenmärke krona och KPV i marginalen (8 öre, nyans c)

Koppartrycksemissionen framställdes med djuptryck, d v s de ytor som färgas och avger tryck är nedsänkta. Det ger större möjligheter till gradvisa schatteringar och detaljrikedom i trycket jämfört med boktryck (se blad 3). Tryckningen utfördes med cylinderpressar av så kallad Marinoni-typ, de första åren i enkelark och från 1896 i dubbelark.

B-papper, med endast vattenmärke KPV i marginalen (25 öre)

I samband med tryckningen av koppartrycksemissionen började man också använda papper med vattenmärke, K-papper från Klippans Pappersbruk. Det var försett med vattenmärke dels i form av en krona för varje märke, och dels med texten KONGL POSTVERKET i varje marginal. Detta papper användes till hela koppartrycksemissionen, med undantag av de sista leveranserna av 20 och 25 öre - på grund av brist på K-papper fick man gå över till B-papper, också från Klippans Pappersbruk. Detta papper hade inget vattenmärke på de enskilda märkena, utan endast texten KUNGL POSTVERKET i marginalen.

Tryckfärg, gummering och perforering

Märken som mörknat p g a inverkan av luftföroreningar

Vid tryckning av koppartrycksemissionen användes tillsatsmedel som med tiden gav slitage på plåtarna (se blad 26, 51 och 65). Andra av de använda tillsatsmedlen påverkas av svavelföroreningar i luften, vilket kan ge missfärgning där märket mörknat. För flera av valörerna ändrade man färgen, för att minska risken för förväxling mellan olika valörer (se blad 28, 55 och 60).

Gulnad och åldrad gummering (5 öre, nyans a¹)

Till gummeringen användes samma teknik som till boktrycksmärkena, d v s en vattenlösning av gummi arabicum och lite glycerin. Även för koppartrycksemissionen varierar färgen på gummeringen från så gott som färglös till tydligt guldfärgad. Perforeringen utfördes, liksom för boktrycksemissionen, med arktandningsverktyg som gav 13 x 13 1/4 tänder per 20 mm. Som hjälpmedel tryckes passningslinjer i marginalen på arken (se blad 77).

3.2.1 Koppartryck: 5 öre

Nyans a¹ och a²

Primärt avsedd användning:

- Inrikes och nordiskt brevkort
- Utrikes trycksak (upp till 50 g)

- Lokalbrev, 1:a viktklassen (upp till 15 g, från 1/10 1907 upp till 20 g)

Utgivningsdag: 25/3 1891

Kurseringsperiod, nyans a-c:
25/3 1891 - 1/2 1897

Upplaga, nyans a-c: 53.415.500

Nyans a¹: svagt gulaktigt djupgrön - grön (1891)

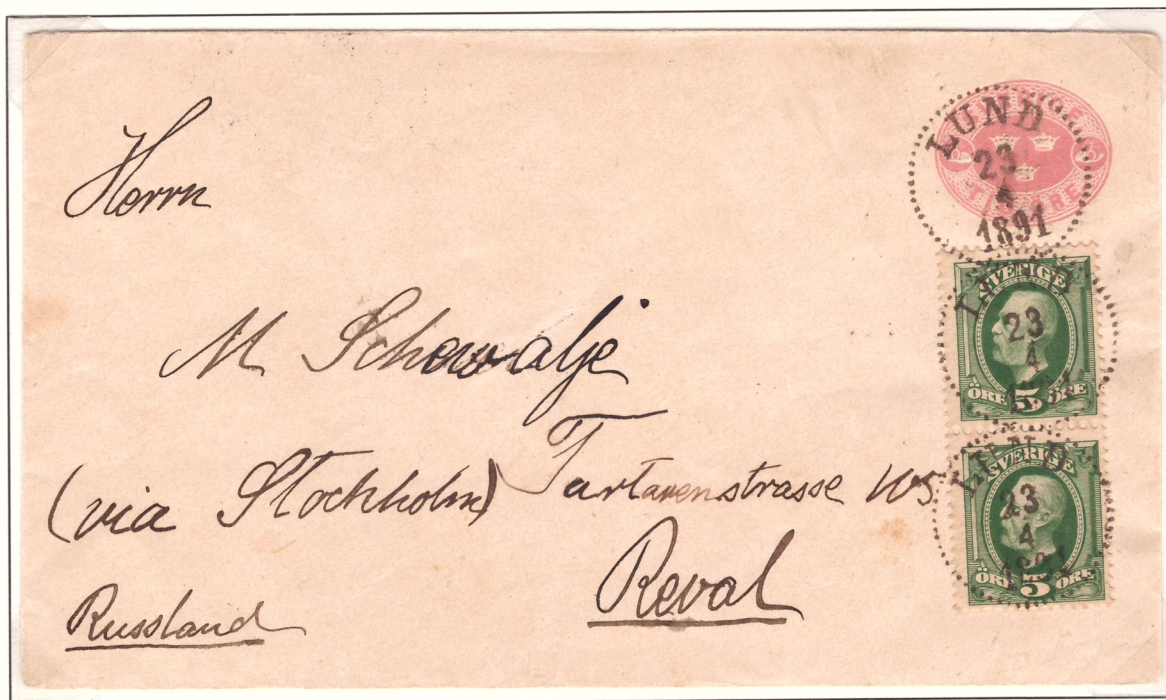
Sällsynt

*Stämplat utgivnings-
dagen (25/3 1891)*

Nyans a²: djupgrön - grön (1891-93)

Brev till Ryssland

Frankokouvert, tio öre, sänt till Reval (nuvarande Tallinn, Estland), med 5 öre koppartryck som kompletterande frankering. Portosats 20 öre (lägsta viktklass, UPU:s andra grupp). Avsant Lund 23/4 1891, ankomststämplat Reval 16/4 - enligt den julianska kalendern, motsvarande 29/4 enligt den gregorianska.

Nyans b¹: djupgrön - grön, blekt huvud (1892-94)*Nyans b²: svagt blåaktigt grön, blekt huvud (1893)*

En del av de ämnen som användes i tryckfärgerna för koppartrycksemissionen (speciellt tungspat och kromgult) medförde starkt slitage av plåtarna, vilket periodvis resulterade i mer eller mindre utpräglat "blekt huvud". För 5 öre har dessa märken klassificerats som nyans b¹-b². Se även blad 24, 51 och 65.

5 öre med exceptionellt blekt huvud på försändelse

Inrikes brev till Carlskrona, i lägsta viktclassen. Märkena på detta brev har tryckts med en ovanligt starkt sliten plåt. Avsant Karlshamn 6/2 1894. (e)

Nyans c: blågrön - blåaktigt grön (1893-97)

Tonat tryck

Finska figurstämplor

Normalprov använt på försändelse

Normalprov

Lokalbrev frankerat med par av normalprov 5 öre nyans c, vilket motsvarar dubbelt lokalporto. Avstämplat Stockholm 1 TUR, 30/1 1894, brevbäringsstämpel Stockholm Ö 30/1.

3.2.1 Koppartryck: 5 öre

Nyans c, d och e

Kurseringsperiod, nyans d-g:
2/2 1897 - 13/12 1914

Upplaga, nyans d-g: 669.744.140

Nyans d: gulaktigt grön (1897-1910)

Nyans e: gulgrön (1897-1910)

De blågröna 5-öresmärkena i nyans c kunde förväxlas med den blå 20-öresvalören, speciellt i dåligt ljus. Därför bestämdes det att färgen på 5-öresmärket skulle ändras till en gulgrön nyans, vilket kungjordes i ett cirkulär den fjärde januari 1897. Den första leveransen av 5-öresmärken i den nya färgen gjordes i februari 1897.

Nyans c och d som "nyansblandfrankering"

Frankokuvret 10 öre med tilläggsfrankering av 5 öre nyans c och d, som försändelse till Tyskland. Portosats 20 öre: utrikes porto, lägsta viktklassen, UPU:s andra grupp. Avsant Lund 26/7 1897, transitstämpel Trelleborg-Sassnitz 27/7, ankommet Bielefeld 28/7.

Nyans f: ljusgrön, klar färg (1897)

Nyans g: svagt gulaktigt grön, tonat tryck (1910-14)

Normalprov, nyans g, tête-bêche med mellansteg: **sällsynt** (e)

Häfte, nyans g

Häftet med 5 öre infördes 12/4 1904, och såldes fram till 13/12 1914. Varje häfte innehöll trettio märken (fem stycken 6-block), och totalt trycktes 185.128 häften. De första åren såldes häftena med ett påslag på 5 öre per häfte för att täcka tryckerikostnaden, men påslaget togs bort 27/3 1913.

Häftesmärkena trycktes med en specialgjord plåt: den innehöll tre grupper om vardera tre rader frimärken, varav den nedersta gruppen var upp-och-nervänd. Eftersom det papper som användes var detsamma som tidigare (K-papper, med vattenmärke krona) blev konsekvensen att minst en tredjedel av häftesmärkena har omvänt vattenmärke. Ur de tryckta arken skars sedan 6-blocken ut för hand, vilket gav helt jämna tandrader. Ett häftespar känns därför igen på att sidokanterna är jämna. En av raderna i tryckplåten innehöll inga frimärksbilder, utan denna rad samt arkmarginalerna användes sedan till inhäftningsremsor i häftena. Inhäftningsremsan kan därför vara perforerad eller operforerad.

Block ur häfte, med inhäftningsremsa

Brevkort till Norge, frankerat med 5 öre nyans e. Portosats 5 öre. Avstämplat Merakerbanens Postexp. 15/8 1905, ankommet Trondhjem 15/8.

Lokalbrev frankerat med 5 öre nyans g. Portosats 5 öre (lägsta viktklass). Avsant Stockholm 17 2/6 1911, ankommet Stockholm 1 3/6. Reklamkuvert för Münchens Bryggeri-Aktiebolag.

3.2.2 Koppartryck: 8 öre

Nyans a och b

Primärt avsedd användning:

- Inrikes trycksaker, 50-100 g
- Inrikes varuprov, upp till 100 g
- Tilläggsporto för utrikes postanvisning med 8 öres porto, upp till 36 kr (från 1/10 1907 upp till 18 kr)

Utgivningsdag: 27/10 1903
Utsänt från frimärksförrådet
26/10 1903 - 11/3 1912
Upplaga: 16.914.500

Nyans a: karminaktigt violett (1903-12)

Nyans b: karminviolett (1903-12)

Normalprov, med tandningsriktlinje

Adresslapp till varuprov

Adresslapp till inrikes varuprov, frankerad med 8 öre, nyans b. Portosats 8 öre, för lägsta viktklassen (upp till 100 g). Avsänt Göteborg 13/6 1907.

Nyans c: violettkarmin (1903-12)

Postanvisning till Norge

SVENSKA POSTVERKET.
 ADMINISTRATION DES POSTES DE SUÈDE.
 INTERNATIONELL POSTANVISNING.
 MANDAT DE POSTE INTERNATIONAL

å ett belopp af 35 kr. 70 öre
 de la somme de _____
 med siffror — en chiffres arabes

Växelkurs:
Cours du change: _____

Utfaldt belopp:
Somme payée: _____

Tretti fem kronor och sjuttio öre
 Beloppet af mark, francs o. s. v. med bokstäver.
 Les unités en toutes lettres et en caractères latins.

att betalas till
payable à M Fru Schöckerlens antikontor

Adressort: Kristiania
 Dieu de destination: _____

Adressatens bostad: Stichs Gulls gate
 Adresse du destinataire: _____

Adressland: Norge
 Pays de destination: _____

Gäller för 35 kr. 70 öre
 Bon pour _____ motsva-
 rande
 soit _____

Redovisningsnr: 16 Datum: 11.11.1911 Afsändande postkontor: Djursholm
 Numéro d'émission Date d'émission Bureau expéditeur: _____

Blankett n:r 10. (Augusti 1907.)
 Vederbörande postjästemans underskrift:
 Signature de l'agent qui a dressé le mandat.

JURSHOLM 11/11 1911
 JURSHOLM 11/11 1911

Postanvisning till Norge, frankerad med 8 öre, nyans c, tillsammans med 10 öre Gustav V i medaljong. Portosats 18 öre, för belopp mellan 25 och 36 kronor (fr o m 1/10 1907). Avsänd Djursholm 11/11 1911, ankommen Kristiania 12/11.